

GEMEENTE EEMSMOND

Rapport van bevindingen 2016

20 september 2017

Inzicht verbetert prestaties!

VAllei
Accountants & Adviseurs

AANBIEDINGSBRIEF

Aan de gemeenteraad van de gemeente Eemsmond
T.a.v. de heer S. van der Veen, griffier
Postbus 11
9980 AA EEMSMOND

Geachte gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u ons Rapport van bevindingen bij de jaarrekening 2016 aan. Conform de aan ons verstrekte opdracht hebben wij de jaarrekening 2016 van de gemeente Eemsmond gecontroleerd. In dit verslag brengen wij u onder meer de belangrijkste bevindingen en conclusies van de jaarrekeningcontrole onder de aandacht.

Wij starten dit rapport van bevindingen met een samenvatting in het eerste hoofdstuk. Daarna worden in hoofdstuk 2 de uitgangspunten van de controle weergegeven. In hoofdstuk 3 wordt de jaarrekening van de gemeente Eemsmond over 2016 besproken. In hoofdstuk 4 gaan wij dieper in op onze bevindingen. In hoofdstuk 5 sluiten wij af met een aantal actuele ontwikkelingen.

Wij willen graag van deze gelegenheid gebruik maken om de medewerkers van uw organisatie te bedanken voor de medewerking tijdens de controle. Wij hopen u met dit rapport van dienst te zijn.

Hoogachtend,
Vallei Accountants B.V., namens deze,

Drs. A.J. de Korte RA

INHOUDSOPGAVE

1	MANAGEMENT-SAMENVATTING	Managementsamenvatting	3
2	OPZET VAN DE CONTROLE	2.1 Doel en object van de controle 2.2 Bevindingen interim-controle 2.3 Opdracht en controleaanpak 2.4 Goedkeuringstoleranties 2.5 Geautomatiseerde gegevensverwerking 2.6 Onafhankelijkheid 2.7 Fraudeaspecten 2.8 Bevestiging bij de jaarrekening	5 5 5 5 5 5 6 6
3	JAARREKENING 2016	3.1 Inleiding 3.2 Analyse van het resultaat 3.3 Analyse financiële positie en de ratio's 3.4 Kwaliteit van het jaarverslag, de jaarrekening en de grondslagen	7 7 7 8
4	BELANGRIJKSTE CONTROLE-BEVINDINGEN	4.1 Strekking van de verklaring 4.2 Verloop van de accountantscontrole en kwaliteit jaarrekeningproces 4.3 Financiële positie 4.4 Persoonsgebonden budgetten WMO en Jeugd 4.5 WMO Zorg in natura 4.6 Jeugd via RIGG 4.7 Ability 4.8 Vaste Activa 4.9 Grondexploitatie 4.10 Debiteuren en overige vorderingen 4.11 Voorzieningen 4.12 Begrotingsbeheer 4.13 SiSa 4.14 WNT	9 10 10 10 10 10 11 11 12 12 12 12 13 13 14
5	Actuele ontwikkelingen	5.1. Inleiding 5.2. ENSIA 5.3. E-facturering 5.4. In control statement	15 15 15 15

1 MANAGEMENTSAMENVATTING

1.1 Strekking van de verklaring	<p>Wij hebben onze controle afgerond en zijn voornemens om een goedkeurende verklaring te verstrekken.</p> <p>In paragraaf 4.1 geven wij een overzicht van de geconstateerde onzekerheden. De belangrijkste onzekerheden zijn de Persoonsgebonden budgetten (PGB's) en de niet ontvangen controleverklaringen van zorgaanbieders. De onzekerheden overschrijden echter niet de vastgestelde controletolerantie van 3% voor onzekerheden. Gelet hierop zullen wij een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid verstrekken.</p>
1.2 Verloop van de accountantscontrole en kwaliteit jaarrekeningproces	<p>Het proces van opstellen van de jaarrekening en de uitvoering van de controle is zowel voor uw organisatie als voor ons controleteam intensief geweest. De oorzaken zijn te vinden in een late start van de interne en externe controle, nog veel onzekerheden in het sociaal domein, vertraagde oplevering en een verschillend verwachtingspatroon met betrekking tot de controledocumentatie, aanpassingen in de jaarrekening en wennen aan elkaars werkwijze. Voor de komende jaren zal dit zowel bij de gemeente als bij het controleteam aanleiding zijn om de werkwijze te optimaliseren.</p>
1.3 Financiële positie	<p>In de paragraaf weerstandsvermogen van de jaarrekening 2016 wordt een beeld gegeven van de financiële positie. In 2016 is de financiële positie stabiel gebleven en de reservepositie toegenomen.</p> <p>De weerstandratio is ruim voldoende. Wij merken op dat de risico-inventarisatie in de jaarrekening 2015, begroting 2017 en de jaarrekening 2016 vrijwel identiek is en adviseren om deze periodiek te actualiseren. Daarnaast wordt in de begroting en jaarrekening een verschillende systematiek toegepast. De kengetallen inzake schuldquote, solvabiliteit en grondexploitatie en exploitatieruimte geven aan dat de financiële positie stabiel en solide is.</p>
1.4 Persoonsgebonden budgetten WMO en Jeugd	<p>Op 15 maart 2017 heeft de Sociale Verzekeringsbank (SVB) verantwoordingen inzake de PGB's voor Jeugd en WMO aan de gemeenten toegezonden. De SVB heeft zelf vastgesteld dat de rechtmatigheid van de uitvoering van de PGB's inzake Jeugd en WMO niet kan worden vastgesteld. Er is dan ook geen goedkeurende verklaring vanuit de SVB ontvangen. Vanuit de gemeente Eemsmond zijn geen aanvullende herstelacties uitgevoerd om de onzekerheid te doen verminderen. Dat heeft tot gevolg dat de PGB voor WMO en Jeugd ad € 1.510.544 als onzekerheid in de foutenevaluatie zijn meegenomen.</p>
1.5. WMO Zorg in natura	<p>De Zorg in natura WMO wordt uitgevoerd door landelijke en lokaal opererende zorgaanbieders. Conform het landelijk controleprotocol I-sociaal Domein zijn productieverantwoordingen en controleverklaringen opgevraagd bij de zorgaanbieders. Van enkele zorgaanbieders is dit door ontoereikende administratie of faillissement niet ontvangen. Hierdoor is sprake van een onzekerheid van € 139.220 voor de WMO begeleiding en € 136.563 voor de Huishoudelijke hulp. Dit bedrag is als onzekerheid in de foutenevaluatie meegenomen.</p> <p>Ten aanzien van het proces WMO geven de interne controlebevindingen aanleiding om het proces en de vastlegging daarvan verder aan te scherpen. In onze managementletter hebben we hier reeds op gewezen.</p>
1.6 Jeugd via RIGG	<p>De accountant van het RIGG heeft bij de uitgaven inzake Jeugd een goedkeurende verklaring verstrekt. Er resteerde een onzekerheid van € 40.235 voor de gemeente Eemsmond en deze is in de foutenevaluatie meegenomen.</p> <p>Ook ten aanzien van het proces Jeugd geven de interne controlebevindingen aanleiding om het proces en de vastlegging daarvan verder aan te scherpen. In onze managementletter hebben we hier reeds op gewezen.</p>
1.7 Ability	<p>De controle 2016 van de Gemeenschappelijke Regeling Ability heeft belangrijke vertraging opgelopen. Gelet op het financiële belang van Eemsmond in Ability heeft dat ook consequenties gehad voor de afwikkeling van de jaarrekeningcontrole van de gemeente. Voor 2017 is het van belang om de oplevering van de jaarrekening en het achterliggende balansdossier ten behoeve van de accountantscontrole tijdig op te leveren. Met Ability zullen hierover afspraken worden gemaakt.</p>

1.8 Vaste activa	Naar aanleiding van onze controle constateren wij enkele afwijkingen tussen de vastgestelde afschrijvingstermijnen en de werkelijk gehanteerde afschrijvingstermijnen. Het totale financiële effect is beperkt. Daarnaast plaatsen wij een kanttekening bij de gehanteerde afschrijvingstermijn van 60 jaar bij riolering. Korthedshalve verwijzen wij naar paragraaf 4.8.
1.9 Grondexploitatie	Wij hebben de grondexploitaties van de gemeente Eemsmond gecontroleerd en merken het volgende op: <ul style="list-style-type: none"> ▪ We kunnen instemmen met de gehanteerde parameters; ▪ We maken een opmerking over de onderbouwing van de geraamde opbrengstendaling en de gehanteerde staffel bij verkoopprijzen; ▪ Uit extern onderzoek blijkt dat er geen sprake is van vennootschapsbelastingplicht.
1.10 Debiteuren en overige vorderingen	Onder de overlopende activa zijn vorderingen opgenomen inzake Onroerende Zaakbelasting niet-woningen voor een bedrag van circa € 750.000. De onderliggende aanslagen zijn nog niet opgelegd doordat de gemeente en de eigenaar nog in overleg zijn over de waardering van het onroerend goed. Het is van groot belang de voortgang op deze dossiers te monitoren en de uitkomsten bestuurlijk (door het college van B&W) te laten vaststellen.
1.11 Voorzieningen	In paragraaf 4.11 gaan wij nader in op de voorzieningen. Wij maken opmerkingen inzake het rentepercentage van de voorziening wethouderspensioenen, het mogelijk toekomstig tekort in de onderhoudsvoorziening, de systematiek rondom riolering en het ontbreken van onderbouwingen inzake een aantal kleine voorzieningen.
1.12 Begrotingsbeheer	De afwijkingen in het kader van begrotingsrechtmatigheid zijn toegelicht in de jaarrekening op pagina 6-8. Met het vaststellen van de jaarrekening autoriseert u de overschrijdingen op deze posten.
1.13 SiSa	Wij hebben de SiSa-bijlage conform de nota verwachtingen accountantscontrole 2016 uitgevoerd. De controle geeft geen aanleiding tot het maken van opmerkingen. In een separate brief van 21 juli 2017 hebben wij hier reeds over gerapporteerd. In paragraaf 4.13 van dit rapport is de verplicht voorgeschreven tabel opgenomen.
1.14 WNT	Wij hebben vastgesteld dat de regelgeving conform de Wet normering topinkomens (WNT) is nageleefd. De opgenomen toelichting in de jaarrekening 2016 voldoet aan de gestelde eisen in de wet. Verdere informatie is opgenomen in paragraaf 4.14 van dit rapport.

2 OPZET VAN DE CONTROLE

2.1 Doel en object van de controle	<p>Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de jaarrekening 2016 van de gemeente Eemsmond het door de wet vereiste inzicht geeft, overeenkomstig het bepaalde in artikel 213 lid 2 van de Gemeentewet.</p> <p>Tevens zijn wij nagegaan of de jaarrekening aan de wettelijke voorschriften voldoet en of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig wettelijke bepalingen is opgesteld en met de jaarrekening verenigbaar is. Wij baseren ons op de uitgangspunten die zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden en het door uw gemeenteraad vastgestelde controleprotocol accountantscontrole.</p>																			
2.2 Bevindingen interim-controle	<p>Tijdens de interim-controle hebben wij aandacht besteed aan de opzet, het bestaan en de werking van de administratieve organisatie en de daarin opgenomen interne beheersmaatregelen voor zover relevant geacht in het kader van de controle van de jaarrekening. Onze bevindingen hebben wij gerapporteerd door middel van onze managementletter de dato 22 mei 2017. Eemsmond heeft een goede ontwikkeling doorgemaakt ten aanzien van de kwaliteit van de uitvoering van de interne controles.</p>																			
2.3 Opdracht en controleaanpak	<p>Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 7 maart 2017.</p> <p>Onze controleaanpak is gebaseerd op een risicogerichte benadering, waarbij, zover dat mogelijk is, gesteund wordt op de opzet, het bestaan en de werking van de aanwezige administratieve organisatie en de daarin opgenomen beheerssystemen. In de risicoanalyse hebben wij een inschatting gemaakt in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.</p>																			
2.4 Goedkeuringstoleranties	<p>De gehanteerde goedkeuringstoleranties zijn gebaseerd op het controleprotocol accountantscontrole en komen overeen met minimumeisen zoals genoemd in het Besluit accountantscontrole provincies en gemeenten.</p> <table><tr><th>Goedkeuringstolerantie</th><th>Goedkeurend</th><th>Beperking</th><th>Oordeelonthouding</th><th>Afkeurend</th></tr><tr><td>Fouten in de jaarrekening (% lasten)</td><td>≤ 1%</td><td>>1%<3%</td><td>-</td><td>≥ 3%</td></tr><tr><td>Onzekerheden in de controle (% lasten)</td><td>≤ 3%</td><td>>3%<10%</td><td>≥ 10%</td><td>-</td></tr></table>					Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend	Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	>1%<3%	-	≥ 3%	Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	>3%<10%	≥ 10%	-
Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend																
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	>1%<3%	-	≥ 3%																
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	>3%<10%	≥ 10%	-																
2.5 Geautomatiseerde gegevensverwerking	<p>Artikel 2:393 lid 4 Burgerlijk Wetboek vereist dat de accountant in het kader van de controle van de jaarrekening verslag uitbrengt omtrent zijn bevindingen met betrekking tot de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze controle is niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen.</p> <p>Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de gemeente Eemsmond uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. Onze bevindingen ten aanzien van de geautomatiseerde omgeving zijn opgenomen in onze managementletter de dato 22 mei 2017.</p>																			
2.6 Onafhankelijkheid	<p>Onafhankelijkheid is naast deskundigheid één van de pijlers van onze beroepsuitoefening. Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij Assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten.</p> <p>Wij hechten aan onze reputatie op het gebied van deskundigheid en onafhankelijkheid. Wij kennen een groot aantal maatregelen die de onafhankelijkheid dienen te waarborgen. Periodiek wordt de naleving van interne en externe onafhankelijkheidsvoorschriften beoordeeld, bijvoorbeeld ten aanzien van potentieel conflicterende diensten en de financiële onafhankelijkheid. Onze professionals moeten jaarlijks hun onafhankelijkheid bevestigen. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen.</p>																			

2.7 Fraudeaspecten	<p>Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust bij het college van Burgemeester en Wethouders en het management van de organisatie. De accountant is niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de preventie van fraude.</p> <p>Bij de planning en uitvoering van de controlewerkzaamheden houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. De mogelijke frauderisico's en fraudesituaties zijn met de directie besproken.</p> <p>Onze controlewerkzaamheden over het afgelopen jaar hebben geen fraudes of andere illegale handelingen, uitgevoerd door het management of andere werknemers, aan het licht gebracht.</p>
2.8 Bevestiging bij de jaarrekening	<p>Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen gedateerd op 20 september 2017.</p>

3 JAARREKENING 2016

3.1 Inleiding	<p>In dit hoofdstuk geven we een toelichting op enkele punten uit de jaarrekening van de gemeente Eemsmond. Wij gaan hierbij in op de volgende punten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analyse van het resultaat; 2. Analyse van de financiële positie en de ratio's; 3. Kwaliteit van het jaarverslag, de jaarrekening en de grondslagen van waardering en resultaatbepaling.																																			
3.2 Analyse van het resultaat	<p>De jaarrekening sluit met een positief saldo van € 3.555.563.</p> <p>In de jaarrekening wordt op pagina 8 een analyse op hoofdlijnen gegeven van het resultaat. De grootste posten hieruit zijn:</p> <table><tr><th></th><th>Voordeel</th><th>Nadeel</th></tr><tr><td>Hogere baten bouwleges (bedrijven)</td><td>€ 430.000</td><td></td></tr><tr><td>Hogere uitgaven Jeugd, Zorg in Natura</td><td></td><td>€ 199.000</td></tr><tr><td>Lagere uitgaven begeleiding WMO</td><td>€ 243.000</td><td></td></tr><tr><td>Hogere baten algemene uitkering i.v.m. scholenprogramma</td><td>€ 1.693.000</td><td></td></tr><tr><td>Hogere baten OZB niet woningen (Eemshaven)</td><td>€ 1.100.000</td><td></td></tr><tr><td>Lagere uitgaven salarissen en externe inhuur</td><td>€ 343.000</td><td></td></tr><tr><td>Overig saldo</td><td></td><td>€ 55.000</td></tr><tr><td>Totaal Voordelig</td><td colspan="2">€ 3.555.000</td></tr></table>		Voordeel	Nadeel	Hogere baten bouwleges (bedrijven)	€ 430.000		Hogere uitgaven Jeugd, Zorg in Natura		€ 199.000	Lagere uitgaven begeleiding WMO	€ 243.000		Hogere baten algemene uitkering i.v.m. scholenprogramma	€ 1.693.000		Hogere baten OZB niet woningen (Eemshaven)	€ 1.100.000		Lagere uitgaven salarissen en externe inhuur	€ 343.000		Overig saldo		€ 55.000	Totaal Voordelig	€ 3.555.000									
	Voordeel	Nadeel																																		
Hogere baten bouwleges (bedrijven)	€ 430.000																																			
Hogere uitgaven Jeugd, Zorg in Natura		€ 199.000																																		
Lagere uitgaven begeleiding WMO	€ 243.000																																			
Hogere baten algemene uitkering i.v.m. scholenprogramma	€ 1.693.000																																			
Hogere baten OZB niet woningen (Eemshaven)	€ 1.100.000																																			
Lagere uitgaven salarissen en externe inhuur	€ 343.000																																			
Overig saldo		€ 55.000																																		
Totaal Voordelig	€ 3.555.000																																			
3.3 Analyse financiële positie en de ratio's	<p>In de jaarrekening wordt op diverse plaatsen inzicht gegeven in de financiële positie. In algemene zin constateren wij dat de financiële positie stabiel is gebleven en de reservepositie is toegenomen. Hieronder lichten wij dat toe.</p> <p>Op pagina 70 van de jaarrekening wordt de ratio weerstandsvermogen weergegeven. In een vergelijkend staatje is het beeld als volgt:</p> <table><tr><th>Kengetallen</th><th>Jaarrekening 2015</th><th>Begroting 2016</th><th>Jaarrekening 2016</th><th>Begroting 2017</th></tr><tr><td>Weerstandscapaciteit</td><td>10.278.423</td><td>2.926.104</td><td>8.832.005</td><td>3.640.245</td></tr><tr><td>-/- ondergrens</td><td>-/- 1.815.000</td><td>-/- 1.815.000</td><td>-/- 1.815.000</td><td>-/-1.815.000</td></tr><tr><td>Berekende weerstandscapaciteit</td><td>8.463.423</td><td>1.111.104</td><td>7.017.005</td><td>1.825.245</td></tr><tr><td>Geïnterpreteerde risico's</td><td>1.587.000</td><td>1.687.000</td><td>1.576.000</td><td>1.576.000</td></tr><tr><td>Berekende ratio</td><td>5,33</td><td>0,65</td><td>4,45</td><td>1,16</td></tr><tr><td>In documenten Eemsmond</td><td>4,19</td><td>1,84</td><td>4,45</td><td>2,31</td></tr></table> <p>Ten aanzien van de risico-inventarisatie merken wij het volgende op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De wijzigingen in de risico-inventarisatie over de jaren 2015, 2016 en 2017 zijn zeer beperkt. In de managementletter hebben wij reeds geadviseerd om risicomanagement in bredere zin te ontwikkelen en actueel te houden. De organisatie heeft aangegeven om het komende jaar met behulp van externe ondersteuning in te zetten op een verbeterslag. - De systematiek van de berekening van de ratio wordt in de begroting en in de jaarrekening verschillend toegepast. In de begroting worden ook de geraamde incidentele onttrekkingen van de algemene reserve meegenomen. Daarnaast wordt in de begroting geen rekening gehouden met de ondergrens, in de jaarrekening wel. - In de jaarrekening 2015 is bij de berekening van de ratio de ondergrens abusievelijk tweemaal in mindering gebracht op de weerstandscapaciteit. - In de tabel hebben wij de berekende ratio gebaseerd op de systematiek zoals opgenomen in de jaarrekening 2016. De andere kolommen hebben wij herrekend.	Kengetallen	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Weerstandscapaciteit	10.278.423	2.926.104	8.832.005	3.640.245	-/- ondergrens	-/- 1.815.000	-/- 1.815.000	-/- 1.815.000	-/-1.815.000	Berekende weerstandscapaciteit	8.463.423	1.111.104	7.017.005	1.825.245	Geïnterpreteerde risico's	1.587.000	1.687.000	1.576.000	1.576.000	Berekende ratio	5,33	0,65	4,45	1,16	In documenten Eemsmond	4,19	1,84	4,45	2,31
Kengetallen	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Jaarrekening 2016	Begroting 2017																																
Weerstandscapaciteit	10.278.423	2.926.104	8.832.005	3.640.245																																
-/- ondergrens	-/- 1.815.000	-/- 1.815.000	-/- 1.815.000	-/-1.815.000																																
Berekende weerstandscapaciteit	8.463.423	1.111.104	7.017.005	1.825.245																																
Geïnterpreteerde risico's	1.587.000	1.687.000	1.576.000	1.576.000																																
Berekende ratio	5,33	0,65	4,45	1,16																																
In documenten Eemsmond	4,19	1,84	4,45	2,31																																

Gelet op bovenstaande laten de ratio's een sterk wisselend beeld zien. Wij adviseren u de systematiek op dit punt te herijken en consequent toe te passen in zowel de jaarrekening als de begroting.

In de jaarrekening is op pagina 73 een overzicht opgenomen van de financiële kengetallen:

Kengetallen	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Jaarrekening 2016
Weerstandsratio	4,19	1,84	4,45
1a Netto schuldquote	82,2%	97,4%	67,4%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	75,8%	90,8%	63,7%
2. Solvabiliteitsratio	32%	24%	34%
3. Grondexploitatie	3,3%	4,6%	2,9%
4. Structurele exploitatieruimte	-1,7%	-1,5%	6,0%
5. Belastingcapaciteit	96%	100%	101%

De provinciaal toezichthouder heeft een normering ontwikkeld ten aanzien van de financiële kengetallen die is opgenomen in onderstaande tabel.

Kengetal	Voldoende	Matig	Onvoldoende
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90-130%	> 130%
2. De solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0,6%	0 < 0,6%	< 0%
5. Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

Naar aanleiding van bovenstaande merken wij op dat zowel de ratio weerstandsvermogen als de belangrijkste kengetallen inzake schuldpositie en solvabiliteit wijzen op een voldoende stabiele en solide financiële positie.

Ten aanzien van de berekende structurele exploitatieruimte van 6,0% in 2016 merken wij op dat dit kengetal gebaseerd is op het hoge jaarrekeningresultaat 2016. Hierin zitten echter voornamelijk incidentele effecten, waardoor de structurele exploitatieruimte de komende jaren belangrijk lager zal zijn.

3.4 Kwaliteit van het jaarverslag, de jaarrekening en de grondslagen

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de gemeentewet is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de verplichte paragrafen zijn toegevoegd.

Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt ook voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

De belangrijkste schattingsposten binnen de jaarrekening van Eemsmond zijn de waardering van activa, de grondexploitaties en de voorzieningen. Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant beoordelen wij de door het college gemaakte schattingen. Bij de betreffende jaarrekeningposten hebben wij in hoofdstuk 4 onze bevindingen ten aanzien van de schattingen meegenomen.

4. BELANGRIJKSTE CONTROLEBEVINDINGEN

4.1 Strekking van de verklaring

Wij hebben onze controle afgerond en zullen een goedkeurende controleverklaring verstrekken. De belangrijkste fouten en onzekerheden zijn in onderstaande tabel weergegeven, maar blijven onder de goedkeuringstolerantie van 1% en 3%.

Omschrijving Getrouwheid	Bedrag fout	Bedrag onzeker
Persoonsgebonden budgetten WMO en Jeugd		€ 1.510.544
Niet ontvangen controleverklaringen zorgaanbieders WMO Begeleiding		€ 139.220
Niet ontvangen controleverklaringen aanbieders WMO Huishoudelijke Hulp		€ 136.563
Onzekerheid Jeugd (via RIGG)		€ 40.235
Niet adequaat onderbouwde voorzieningen: Vaargeul Noordpolderzijl ad € 58.248 Uitvoering baggerplan ad € 54.206 Voorziening onderhoud IBA's ad € 81.008	€ 193.462	
Totaal	€ 193.462	€ 1.826.562
Goedkeuringstolerantie	1%	3%
In % van de totale lasten en mutatie reserves ad € 63.340.764 (Betreft totaal lasten ad 55.884.638 op pagina 146 van de jaarrekening en totaal stortingen reserves ad € 7.456.126 (pagina 148 van de jaarrekening))	€ 633.407	€ 1.900.222
Oordeel	Goedkeurende verklaring	

Bovengenoemde onzekerheden tellen ook mee als onzekerheden ten aanzien van rechtmatigheid. Er zijn geen overige bevindingen ten aanzien van fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid.

Omschrijving Rechtmatigheid	Bedrag fout	Bedrag onzeker
Totaal zoals opgenomen onder Getrouwheid	€ 193.462	€ 1.826.562
Afwijking ten aanzien van de Europese aanbestedingsrichtlijnen	€ 0	
Totaal	€ 0	€ 1.826.562
Goedkeuringstolerantie	1%	3%
In % van de totale lasten en mutatie reserves ad € 63.340.764 (Betreft totaal lasten ad 55.884.638 op pagina 146 van de jaarrekening en totaal stortingen reserves ad € 7.456.126 (pagina 148 van de jaarrekening))	€ 633.407	€ 1.900.222
Oordeel	Goedkeurende verklaring	

Gelet op bovenstaande zullen wij een goedkeurende controleverklaring verstrekken.

4.2 Verloop van de accountantscontrole en kwaliteit jaarrekeningproces	<p>Het proces van opstellen van de jaarrekening en de uitvoering van de controle is zowel voor uw organisatie als ons controleteam intensief geweest. De volgende zaken hebben daar een rol bij gespeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Door de late benoeming van de accountant zijn zowel de interim-controle en de jaarrekeningcontrole laat opgestart en vrijwel in elkaar overgelopen. Daardoor was niet of nauwelijks tijd beschikbaar om follow-up te geven aan eerdere adviezen uit de managementletter. ▪ De verbijzonderde interne controlewerkzaamheden over 2016 zijn pas in 2017 gestart. De interne controle op het sociaal domein is vanaf april 2017 opgestart. Daardoor liepen werkzaamheden in het kader van de interne controle en de accountantscontrole door elkaar heen. ▪ De achterliggende jaren heeft de Autoriteit Financiële Markten zware eisen gesteld aan de dossiervorming en de onderbouwing van het accountantsoordeel. Deze zware eisen vertalen zich ook door naar de gemeente Eemsmond. De kwaliteit van het balansdossier en de oplevering van documenten door de gemeente voldeden hier niet aan. Hier hebben tussentijds veel herstelacties op plaatsgevonden. ▪ Voorafgaand aan de start van de controle hebben wij een lijst van op te leveren stukken aan de gemeente overhandigd waarin de benodigde documentatie en onderbouwing van posten in de jaarrekening was opgenomen. De oplevering van deze stukken heeft in de gemeente Eemsmond vertraging opgelopen en er was verschil in onderlinge verwachtingen over het niveau van de oplevering. ▪ De onzekerheden in het sociaal domein die zich in 2015 voor het eerst voordeden zijn nog niet onder controle. In het jaarrekeningproces heeft dat tot veel extra inspanning geleid. Ook de vertraagde uitvoering van de jaarrekeningcontrole van Ability heeft consequenties gehad voor de afwikkeling van de jaarrekening van Eemsmond. <p>Voor de komende jaren zal dit zowel bij de gemeente als bij het controleteam aanleiding zijn om de werkwijze te optimaliseren..</p>
4.3 Financiële positie	<p>Voor de bevindingen rondom de financiële positie verwijzen wij naar paragraaf 3.3.</p>
4.4 Persoonsgebonden budgetten WMO en Jeugd	<p>De bestedingen inzake de persoonsgebonden budgetten (PGB) van de gemeente Eemsmond bedragen in 2016 € 1.510.544 voor WMO en Jeugd.</p> <p>Ten aanzien van de PGB's merken wij het volgende op:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Op 15 maart 2017 heeft de SVB verantwoordingen inclusief controleverklaring inzake de PGB's voor Jeugd en WMO aan de gemeenten toegezonden. De SVB heeft zelf vastgesteld dat de rechtmatigheid van de uitvoering van de PGB's inzake Jeugd en WMO niet kan worden vastgesteld. Er is dan ook geen goedkeurende verklaring vanuit de SVB ontvangen. Vanuit de gemeente Eemsmond zijn geen compenserende maatregelen uitgevoerd om de onzekerheid te doen verminderen. Dat heeft tot gevolg dat de PGB voor WMO en Jeugd ad € 1.510.544 als onzekerheid in de foutenevaluatie is meegenomen. ▪ Naar verwachting zal de SVB in 2017 belangrijke stappen zetten om de controle en verantwoording van de PGB's te verbeteren. Wij adviseren u ook om in het gemeentelijke proces waarborgen in te bouwen om meer grip te krijgen op de rechtmatigheid van de verstrekking en besteding van de PGB's.
4.5 WMO Zorg in natura	<p>Ten aanzien van de zorg in natura WMO begeleiding en Huishoudelijke Hulp merken wij het volgende op:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De jaarlast van WMO is mede gebaseerd op de ontvangen productieverantwoordingen van zorgaanbieders. ▪ De Zorg in natura WMO wordt uitgevoerd door landelijke en lokaal opererende zorgaanbieders. Conform het landelijk controleprotocol I-sociaal Domein zijn productieverantwoordingen en controleverklaringen opgevraagd bij de zorgaanbieders. Van enkele zorgaanbieders is dit door ontoereikende administratie of faillissement niet ontvangen. Hierdoor is sprake van een onzekerheid van € 139.220 voor WMO begeleiding en voor € 136.563 voor Huishoudelijke Hulp. Dit bedrag is als onzekerheid in de foutenevaluatie meegenomen. ▪ De interne controle op WMO over 2016 is in april 2017 opgestart en in juni 2017 afgerond. Dit heeft geleid tot een groot aantal bevindingen inzake dossiervorming en de zichtbaarheid van interne controles in het proces. Het is van groot belang om over het jaar 2017 tijdig de interne controle te starten en de vastlegging van aanvraagdocumenten, toetsing et cetera in het proces te verbeteren.
4.6 Jeugd via RIGG	<p>De geldstromen inzake de Jeugdzorg van Eemsmond lopen via het RIGG (Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten). De verantwoorde jaarlast in de jaarrekening 2016 van Eemsmond bedraagt € 4.464.401.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - De accountant van het RIGG heeft op 22 juni een goedkeurende controleverklaring verstrekt bij de verantwoording Jeugd. De geconstateerde onzekerheden in de totale verantwoording bedragen circa 1%. Voor een beperkt deel kon de prestatielevering niet worden vastgesteld. Aangezien het solidariteitsprincipe wordt toegepast en er voor 90% van de lasten sprake is van finale kwijting, wordt de totale onzekerheid op de verantwoording RIGG via de reguliere en vastgestelde verdeelsleutel verdeeld over de gemeenten. Dat betekent dat wij voor de gemeente Eemsmond een bedrag van € 40.235 als onzekerheid in de foutenevaluatie meenemen. - Het RIGG heeft circa 90% van de kosten van de Jeugdzorg op basis van finale kwijting afgewikkeld. Dit houdt in dat zowel het RIGG als de zorgaanbieders alle benodigde informatie uitwisselen om de geleverde zorg en de daarmee samenhangende kosten inzichtelijk te maken. Zowel het RIGG als de zorgaanbieder tekent vervolgens de finale afrekening. Eventuele nagekomen posten worden niet meer verrekend en daarmee ontstaat relatieve zekerheid over de hoogte van de lasten. Hoewel het instrument van finale afrekening landelijk zowel in 2015 als in 2016 veelvuldig wordt toegepast, heeft het naar onze mening de voorkeur om de (tussentijdse) informatie-uitwisseling en de interne processen zodanig te optimaliseren dat zowel tussentijds als aan het einde van het jaar voldoende zekerheid is over de uitgaven, de balansposities en de prestatielevering. Wij adviseren u om in regionaal verband het gesprek hierover met de 23 samenwerkende gemeenten op te starten.
4.7 Ability	<p>De Gemeenschappelijke Regeling Ability voert voor onder andere Eemsmond taken uit op het gebied van participatie en de voormalige Wet Sociale Werkvoorziening. Het financieel belang van de gemeente Eemsmond in Ability bedraagt in 2016 ten aanzien van de rijkssubsidie € 5.087.000, de vaste bijdrage € 125.000 en de omzet onder andere in groen- en schoonmaakwerkzaamheden € 838.000. De oplevering van de controleverklaring heeft belangrijke vertraging opgelopen.</p> <p><i>In onze managementletter 2016 hebben wij reeds onze zorg uitgesproken over de oplevering van de controle-verklaring: De accountantscontrole van de GR Werkplein Ability start op 15 mei 2017. De kans is daarmee aanwezig dat bij de afwikkeling van de controle van uw gemeente de uitkomsten van de controle nog niet beschikbaar zijn. Afhankelijk van de inhoud van de jaarrekening en de mate van zekerheid bij de financiële resultaten zullen wij de impact hiervan nader afwegen.</i></p> <p>Onder andere door onvoldoende oplevering van stukken is de controle van Ability uiteindelijk op 29 juni gestart. Gelet op het financiële belang en het ontbreken van voldoende andere controledocumentatie waar zekerheid aan ontleend kan worden, hebben wij de afweging gemaakt dat de controleverklaring van de GR Ability noodzakelijk is voor het afgeven van onze controleverklaring bij de gemeentelijke jaarrekening. Dat heeft er mede toe geleid dat afwikkeling van de controle van de gemeente Eemsmond is vertraagd.</p> <p>Voor 2017 is het van belang om de oplevering van de jaarrekening en het achterliggende balansdossier ten behoeve van de accountantscontrole tijdig op te leveren. Met Ability zullen hierover afspraken worden gemaakt.</p>
4.8 Vaste activa	<p>In de jaarrekening 2016 zijn de Vaste activa opgenomen voor een totaal bedrag van circa € 74 miljoen, onderverdeeld in Immateriële Vaste Activa, Materiële Vaste Activa en Financiële Vaste Activa. Ten aanzien van deze controle merken wij het volgende op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2016 is de BBV gewijzigd op het punt van activa in eigendom van derden. Tijdens de jaarrekeningcontrole is een correctie doorgevoerd waarbij deze bijdragen van Financiële Vaste Activa naar Immateriële Vaste activa zijn overgeheveld voor een bedrag van € 90.384. • Bij de controle hebben wij geconstateerd dat enkele gehanteerde afschrijvingstermijnen niet aansluiten met de grondslagen. Het financieel effect is beperkt. Wij adviseren om de interne naleving van de waarderingsgrondslagen bij vaste activa te betrekken bij de uitvoering van de interne controle. • De activa ten aanzien van riolering kennen een afschrijvingstermijn van 60 jaar. Afschrijvingstermijnen moeten aansluiten op de economische levensduur van activa. Daarnaast duurt het heel lang voordat deze kapitaallasten vrijvallen in de begroting en aangewend kunnen worden voor nieuwe investeringen. Wij adviseren u om in BMW-verband richting de herindeling de afschrijvingstermijn op onder andere investeringen in het riool te heroverwegen.

<p>4.9 Grondexploitaties</p>	<p>In onze jaarrekeningcontrole is de controle van de grondexploitaties een belangrijk aandachtspunt. De belangrijkste bevindingen nemen wij in deze paragraaf op:</p> <p>4.9.1 Wijzigingen BBV De wijziging in de BBV inzake niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) schrijven voor dat deze gronden met ingang van 1 januari 2016 onder de materiële vaste activa dienen te worden verantwoord. In Eemsmond is een bedrag van € 947.065 overgeheveld. In de regelgeving is een overgangstermijn opgenomen van vier jaar. Na vier jaar moet er ofwel sprake zijn van een in exploitatie genomen complex ofwel moet er afgewaardeerd worden tot agrarische waarde. In Eemsmond bedraagt het 14 ha grond en de gemiddelde boekwaarde op dit moment is € 6,70 per m2.</p> <p>Naast bovenstaande verschuiving zijn ook de overige gronden voor een bedrag van € 1.463.000 geherrubriceerd. Deze gronden worden niet op korte termijn in gebruik genomen of vervreemd. Om die reden worden de gronden conform de BBV verantwoord onder de Materiële Vaste Activa.</p> <p>4.9.2 Beoordelen parameters De belangrijkste parameters in de grondexploitatie betreffen de rente, de indexering op kosten en opbrengsten in de woningbouwplanning. Naar aanleiding van onze controle merken wij op:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Er zijn conform de BBV richtlijnen geen grondexploitaties opgesteld met een looptijd langer dan tien jaar. ▪ De rekenrente en disconteringsvoet is berekend op 1,85% en valt binnen de stellige uitspraak van de commissie BBV hierover (maximaal 2%). ▪ De kostenindexering voor de grondexploitatie is bepaald op 1,5 % op basis van de CBS statistiek 2006. ▪ De opbrengstenindexering is vanuit voorzichtigheidsoverwegingen voor een aantal complexen negatief geraamd. Wij hebben geconstateerd dat de gemeente voor de komende jaren een negatieve opbrengststijging (derhalve daling) verwacht vanuit voorzichtigheidsoverwegingen. Uit recente onderzoeken CBS en woningrapporten komt naar voren dat ook voor de regio een (lichte) prijsstijging gerealiseerd is (conform het landelijke beeld). De ingeschakelde makelaars door de gemeente hebben inzake de verkoopprijzen per m2 over 2016 geadviseerd deze gelijk te houden. Het toepassen van een neutrale opbrengststijging geeft voorsnog geen significante verschillen. Wel willen wij de gemeente erop wijzen om de opbrengststijging (door u gehanteerde daling) beter te onderbouwen (ook voor de toekomstige jaren in de doorrekening). ▪ Wij hebben vastgesteld in de doorrekening van de grondexploitatie dat in tegenstelling tot de geadviseerde en vastgestelde verkoopprijzen een staffel gehanteerd is bij de doorrekening van een afname van € 2 per 100 m2 vanaf een oppervlakte van 700 m2. Dit is niet op dergelijke wijze vastgesteld door de makelaar als bij de vaststelling van de verkoopprijzen aan de Raad gecommuniceerd. Wij stellen voor deze wijze af te stemmen met de makelaar en te laten bevestigen door de Raad bij de volgende actualisatie. Wij hebben geconstateerd dat dit voor de huidige doorrekening geen significante impact heeft. <p>4.9.3 Vennootschapsbelasting In het voorjaar van 2017 is een beoordeling uitgevoerd naar de vennootschapsbelastingplicht. Op basis van de doorrekeningen wordt fiscaal gezien een verlies verwacht. Derhalve is geen sprake van een VPB-last. Daarnaast is in beide berekeningen en het externe advies de conclusie dat de gemeente voor deze grondexploitatie niet wordt aangemerkt als ondernemer en derhalve niet VPB-plichtig is.</p>
<p>4.10 Debiteuren en overige vorderingen</p>	<p>In de jaarrekening zijn ultimo 2016 vorderingen opgenomen inzake OZB niet-woningen (Eemshaven) voor een bedrag van circa € 750.000. Voor een aantal jaren zijn de aanslagen nog niet feitelijk opgelegd, maar zijn de baten wel reeds verantwoord in betreffende verslagjaren. De gemeente is in overleg over de opgelegde waarde (die ten grondslag ligt aan de heffing) en wil hier nadere afspraken over maken. De eigenaar is van mening dat de waarde, gelet op het werkelijk gebruik, nihil is. Voor deze situatie is nog geen voorziening getroffen. Wel is de gemeente voornemens om bedragen te reserveren in een bestemmingsreserve. Het is van groot belang de voortgang op deze dossiers te monitoren en de uitkomsten bestuurlijk (door het college van B&W) te laten vaststellen.</p>

4.11 Voorzieningen	<p>Voorzieningen worden gevormd voor risico's of verplichtingen waarvan de omvang onzeker is. De voorzieningen in Eemsmond ultimo 2016 bedragen € 6.059.555. Ten aanzien van deze balanspost hebben wij de volgende opmerkingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Op de balans is een voorziening voor wethouderspensioenen van € 2.217.889 opgenomen. In de onderliggende berekening van deze voorziening wordt voor eerder gevormde pensioenreserveringen gerekend met een rentepercentage van 2% en voor meer recent gevormde reserveringen gerekend met het voor 2017 actuele rentepercentage van 0,864% (rentepercentage 2017 op advies van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties). Afhankelijk van de werkelijke renteontwikkelingen kunnen door het hanteren van een te hoog percentage tekorten in de pensioenvoorziening ontstaan. Wij adviseren u de systematiek op dit punt te heroverwegen. Op de balans is een voorziening rationaal gebouwenbeheer opgenomen van € 882.674. Voor deze voorziening is een meerjarenonderhoudsplan beschikbaar. Uit de berekeningen blijkt dat in 2025 een (theoretisch) tekort in de voorziening ontstaat. In de praktijk blijkt echter dat de onderhoudsplanning niet gehaald wordt en dat tot op heden een positief saldo in de voorziening resteert. Wij adviseren u de onderhoudsplanning in lijn te brengen met de feitelijke uitvoering van onderhoudswerkzaamheden en daarbij te streven naar een meerjarig toereikende onderhoudsvoorziening. In de jaarrekening is geen voorziening voor riolering opgenomen. De methodiek en onderbouwing van het bepalen van saldi in de rioleringexploitatie zijn sterk gereguleerd door de notitie riolering van de commissie BBV uit 2014. Samengevat wordt voorgeschreven dat positieve saldi die betrekking hebben op toekomstige vervanging of aanleg van rioolinvesteringen in de voorziening worden opgenomen. Overige exploitatieresultaten worden toegevoegd aan een reserve riolering. De systematiek in de gemeente Eemsmond voldoet nog niet aan deze regelgeving. Voor 2016 hebben wij geconstateerd dat ten aanzien van de verschillen tussen opbrengsten en kosten riolering geen materiële saldi aanwezig zijn. Aangezien dit voor de toekomst niet uitgesloten kan worden, adviseren wij u in BMW-verband om de systematiek rondom riolering in lijn te brengen met de notitie van de commissie BBV. Voor een aantal kleinere voorzieningen (Vaargeul Noordpolderzijl ad € 58.248, Uitvoering baggerplan ad € 54.206, Voorziening onderhoud IBA's ad €81.008) zijn evenals voorgaande jaren geen onderbouwing aanwezig. Wij hebben deze bedragen om die reden meegenomen in de foutenevaluatie. Hoewel de argumentatie voor het aanhouden van deze voorzieningen legitiem is, is een sluitende onderbouwing op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording verplicht. Wij adviseren dringend om komend jaar deze onderbouwing op te stellen.
4.12 Begrotingsbeheer	<p>Het college is er voor verantwoordelijk dat baten en lasten binnen de kaders van de vastgestelde begroting blijven. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid 2016 van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft door de accountant niet in alle gevallen te worden meegewogen in zijn oordeel. Dit is aan de orde als er direct gerelateerde opbrengsten zijn, als de overschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en als er sprake is van open-einde regelingen. Daarnaast moet de accountant deze kostenoverschrijdingen – waarvan het college in de jaarrekening moet aangeven dat de raad deze nog dient te autoriseren – in het verslag van bevindingen aan de orde stellen. De belangrijkste afwijkingen in het kader van begrotingsrechtmatigheid zijn toegelicht in de jaarrekening op pagina 6-8. Deze overschrijdingen hebben betrekking op de exploitatie.</p> <p>Ook in de investeringskredieten is er sprake van enkele beperkte overschrijdingen. Deze zijn zichtbaar in de toelichting op de staat verloop kapitaaluitgaven op pagina 169/170 van de jaarrekening. Met het vaststellen van de jaarrekening autoriseert u de overschrijdingen op deze kredieten.</p>
4.13 SiSa	<p>In een separate brief van 21 juli 2017 hebben wij reeds gerapporteerd over de SiSa. Wij hebben de SiSa-bijlage conform de nota verwachtingen accountantscontrole 2016 uitgevoerd. Deze werkzaamheden betreffen zowel het beoordelen van de interne beheersing als het uitvoeren van detailcontroles. In de SiSa-bijlage bij de jaarrekening zijn twee typen indicatoren opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Indicatoren die van invloed zijn op de financiële vaststelling; Indicatoren, zonder invloed op de financiële vaststelling.

Voor de bevindingen uit de SiSa-controle gelden zwaardere rapporteringstoleranties dan voor andere onderdelen van de jaarrekening. In deze paragraaf hebben wij per specifieke uitkering fouten en onzekerheden opgenomen boven de vastgestelde financiële grens, voor zover deze niet door de gemeente zijn gecorrigeerd. De financiële grens is per specifieke uitkering:

- € 12.500 indien de omvang basis kleiner dan of gelijk is aan € 125.000;
- 10% indien de omvang basis groter is dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk is aan € 1.000.000;
- € 125.000 indien de omvang basis groter is dan € 1000.000.

In de brief van 21 juli 2017 hebben wij de volgende tabel opgenomen:

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2016	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
BZK C7C	Investering Stedelijke vernieuwing (ISV) II	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
OCW D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2016 (OAB)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
I&M E6B	Bodemsanering (exclusief Bedrijvenregeling) 2005-2009	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
SZW G3	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente 2016	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
GRO GRO2C	Verkeer en Vervoer Groningen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat wij geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die de vermelde rapporteringstoleranties overschrijden.

4.14 WNT

Sinds 2013 wordt gerapporteerd over de bezoldiging van topfunctionarissen. Voor de gemeente zijn dit de gemeentesecretaris en de griffier. Naar aanleiding van de controle is de verantwoording op enkele punten aangepast. Na aanpassing constateren wij dat de bezoldiging van de topfunctionarissen juist en volledig is toegelicht in de jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat de regelgeving conform de WNT is nageleefd. De opgenomen toelichting in de jaarrekening 2016 voldoet aan de gestelde eisen in de wet.

5. ACTUELE ONTWIKKELINGEN

5.1 Inleiding	In dit hoofdstuk geven we een toelichting op enkele actuele ontwikkelingen, voor zover deze nog niet in de managementletter aan de orde zijn geweest.
5.2 ENSIA	<p>In 2017 worden processen rondom informatieveiligheid samengebracht in de zogenaamde ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). Dit heeft tot doel om processen en expertise in organisaties over informatieveiligheid beter op elkaar af te stemmen en te integreren in de gemeentelijke Planning & Controlcyclus.</p> <p>ENSIA helpt gemeenten om verantwoording af te leggen over informatieveiligheid gebaseerd op de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten). De verantwoordingssystematiek over de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling (PUN), Digitale personenidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) en de Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (SUWInet) wordt samengevoegd en gestroomlijnd.</p> <p>Het college dient over 2017 hierover aan de gemeenteraad te rapporteren via een collegeverklaring. Hierdoor krijgt het gemeentebestuur meer inzicht in de stand van zaken van de informatieveiligheid en kan het beter sturen op informatieveiligheid. Deze verantwoording dient te worden voorzien van een Assurance-rapport van een IT-auditor.</p> <p>Deze wijze van verantwoorden is voor het eerst van toepassing over het jaar 2017 waarbij het gemeentebestuur uiterlijk 15 juni 2018 verantwoording aflegt aan de gemeenteraad. De scope van de verplicht gestelde IT-audit in 2017 omvat DigiD en SUWInet en zal in de komende jaren tot het volledige domein van de informatiebeveiliging worden uitgebreid.</p> <p>Wij adviseren u tijdig de nodige voorbereidingen te treffen voor het verantwoordingsproces en de daarop uit te voeren controlewerkzaamheden van de IT-auditor.</p>
5.3 E- facturering	Naar verwachting zal eind 2018 voor gemeenten de eis voor e-facturering in werking treden. In de Europese richtlijnen is deze norm reeds opgenomen en deze zal in de aanbestedingswetten en besluiten doorgevoerd gaan worden. Daarbij gaat het niet om bijvoorbeeld pdf-facturen maar facturen in een gestructureerd formaat die volledig automatisch uitgewisseld en verwerkt kunnen worden. De gemeente moet in staat zijn om dergelijke facturen te kunnen verwerken. Wij adviseren u om de ontwikkelingen op dit terrein goed te volgen en de benodigde maatregelen te treffen.
5.4 In control statement	Enkele jaren geleden heeft de (landelijke) commissie Depla geadviseerd aan gemeenten dat met ingang van 2018 de rechtmatigheidscontrole onder verantwoordelijkheid van het college van B&W wordt uitgevoerd en dat het college hier middels een In-control-statement een verklaring over afgeeft. Deze verklaring wordt vervolgens gecontroleerd door de externe accountant. De verwachting was dat er een wetswijziging zou komen om dit vanaf begrotingsjaar 2018 in te voeren. Inmiddels is duidelijk geworden dat deze wetswijziging nog niet aanstaande is en dat daarmee de ontwikkeling doorschuift naar 2019 of 2020.

WWW.VAACC.NL